

УДК 631.15: 330.33.01: 631.11

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЗЮ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ АПВ

Я.В. Солтик

Міжнародний університет бізнесу і права, Херсон, Україна

В.С. Негоденко

Міжнародний університет бізнесу і права, Херсон, Україна

О.А. Хлистул

Уманський національний університет садівництва, Умань, Україна

*Солтик Я.В., Негоденко В.С., Хлистул О.А.
Концептуальні аспекти формування механізму
антикризового управління галуззю харчової промисловості
АПВ*

Проаналізовано специфіку і характер виникнення кризових явищ в галузі харчової промисловості вітчизняного АПВ. Сформульовані ключові принципи формування механізму антикризового захисту, які враховують сучасні реалії і загрози тенденції розвитку галузі.

Ключові слова: механізм антикризового управління, харчова промисловість, агропромислове виробництво, кризові явища, антикризовий менеджмент.

*Солтик Я.В., Негоденко В.С., Хлистул О.А.
Концептуальные аспекты формирования механизма
антикризисного управления отраслью пищевой
промышленности АПП.*

Проанализирована специфика и характер возникновения кризисных явлений в отрасли пищевой промышленности отечественного АПП. Сформулированы ключевые принципы формирования механизма антикризисной защиты, которые учитывают современные реалии и негативные тенденции развития отрасли.

Ключевые слова: механизм антикризисного управления, пищевая промышленность, агропромышленное производство, кризисные явления, антикризисный менеджмент.

Soltik Ya. V., Negodenko V.S., Hlistun O. A. Conceptual aspects of formation of the mechanism of crisis management by branch of the food industry of AIP

The specifics and nature of emergence of the crisis phenomena in branch of the food industry of domestic AIP are analysed. The main principles of formation of the mechanism of anti-recessionary protection which consider modern realities and negative tendencies of development of branch are formulated here.

Keywords: mechanism of crisis management, food industry, agro-industrial production, crisis phenomena, anti-recessionary management.

Ринкова трансформація системи економічних відносин в АПВ України призвела до появи нових форм господарювання, становленню ринкових інститутів і механізмів здійснення господарської діяльності, лібералізації і активного розвитку підприємництва в сфері агропромислового виробництва. Поряд з цим, результатами реалізації аграрної реформи стало зниження ступеня захищеності вітчизняних виробників від загрозливих чинників ринкового середовища, розбалансованість фінансово-кредитних відносин в секторі, диспаритет економічних відносин і порушення господарських зв'язків між основними галузями агропромислового виробництва. Посилення інтеграційних процесів і перспективи відкриття національного ринку сільськогосподарської сировини і готових продуктів харчування призвели до зростання ступеня конкуренції і загрози ліквідації як окремих підприємств, так і цілих галузей вітчизняного агропромислового виробництва. За таких умов все більшого значення набуває розробка ефективних механізмів превентивного захисту вітчизняного АПВ від деструкційного впливу загрозливих факторів внутрішнього і зовнішнього походження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Ретроспективний аналіз вітчизняної і зарубіжної літератури показав, що аспектам антикризового управління приділяється значна увага з боку дослідників. Сучасні наукові концепції віддзеркалюють теоретичні, методологічні і прикладні засади формування системи антикризового захисту як на рівні національної економічної системи, так і на рівні її структурних елементів. Значний вклад в розвиток теорії і практики антикризового управління внесли такі відомі вчені, як: Аранчій В.І., Бланк І.О., Дем'яненко М.Я., Василенко В.О., Іванюта С.М., Лігоненко Л.О., Ситник Л.С., Терещенко О.О., Ткаченко А.М., Чернявський А.Д., Гришова І.Ю., Крюкова І.О., Шабана

тура Т.С., Стоянова-Коваль С.С., Кужель В.В. Непочатенко О.О., Бечко П.К. та ін.[1]

Серед зарубіжних дослідників, які примножили науково-методологічну площину антикризового управління, слід відмітити таких, як: Коротков Є.М., Мінаєв Є.С., Уткін Є.А., Шеремет А.Д., Хансен Є., Хіт Р., Бут С., Фішер С., Шмалензи Р., Маєрс Дж., Мітрофф І., Сомбар В. Разом з тим, незважаючи на глибокий зміст існуючих наукових розробок в теорії і практиці антикризового менеджменту, складність, відкритість і динамічність процесів розвитку вітчизняного АПВ об'єктивно зумовлюють проведення подальших наукових досліджень в напрямі удосконалення механізмів його захисту від фактичних і потенційних кризових ситуацій, зумовлених як ендо-, так і екзогенним характером функціонування національного агропромислового виробництва.

Невирішені раніше частини проблеми

Багатомірність і складність процесу нівелювання економічних криз в сфері агропромислового виробництва, повільні темпи підвищення якості життя населення України та поширення масштабів негативних наслідків на технологічно пов'язані з АПВ сектори економіки, свідчать про необхідність здійснення подальших наукових розробок в сфері удосконалення механізму антикризового управління, що є невідмінною умовою успішного тактичного і стратегічного розвитку національних підприємств.

Мета статті полягає у обґрунтуванні науково-теоретичних засад формування механізму антикризового управління галузі харчової промисловості з урахуванням специфіки функціонування вітчизняного АПВ.

Виклад основного матеріалу

Тимчасова втрата вітчизняним АПВ статусу пріоритетної сфери національної економіки зумовила загострення внутрішніх кризових явищ, пов'язаних із скороченням обсягів виробництва продуктів харчування, руйнуванням національної системи контролю якості і безпеки продукції, зниженням платоспроможного попиту з боку населення та зростанням загрози банкрутства значної кількості підприємств галузі харчової промисловості. За умов зниження ступеня державного втручання і скорочення обсягів державної підтримки АПВ вітчизняна галузь харчової промисловості виявилась досить чутливою до різких змін в сфері соціально-економічних відносин на внутрішньому і світовому ринку. Це призвело до скорочення обсягів виробництва продуктів харчування за останні десять років на 17,6%, зменшення обсягів споживання основних продуктів харчування населенням України, кількість господарюючих суб'єктів в галузі зменшилась практично вдвічі. Загострення внутрішньо економічної і світової фінансової кризи поставило перед всіма інститутами управління питання мінімізації наслідків кризових явищ, підвищення ступеня захищеності вразливого вітчизняного агропромислового виробництва та пошу-

ку можливостей реалізації превентивних заходів з попередження наслідків потенційних загрозливих подій.

За таких умов надзвичайно актуальними постає проблема розробки ефективного механізму, дія якого спрямована на реалізацію потенціалу антикризового управління галузі харчової промисловості, підвищення ступеня адаптованості підприємств до умов зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, зменшення втрат від негативних наслідків кризи та орієнтацію сучасного менеджменту на передбачення і нівелювання наслідків вірогідних загрозливих подій.

Вітчизняні вчені досліджують механізм антикризового управління у призмі сукупності антикризового менеджменту: аналіз макро- та мікросередовища, пізнання економічного механізму виникнення кризової ситуації та створення умов моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища, стратегічний контролінг і аналіз фінансового стану з метою виявлення можливостей банкрутства [1].

Ситник Л.С. розглядає антикризовий механізм як підсистему загального господарського механізму, що містить широкий спектр відносин управління і планування, але має свою специфіку, що визначається граничністю кризових ситуацій, в яких знаходяться підприємства [2].

Систематизація наукових джерел показала, що серед вчених-дослідників немає спільного методичного підходу відносно визначення змісту та основних складових механізму антикризового управління, що відповідно, віддзеркалилось у різноманітті методичних концепцій, інструментарію, важелів і методів антикризового управління.

Т.В.Гордієнко тлумачить його сутність як засіб виявлення кризових ситуацій, як систему управління економічними відносинами, орієнтовану на запобігання або усунення кризових явищ. В якості головних елементів механізму антикризового управління на рівні підприємства автор виділяє техніко-технологічну складову, процес організації виробництва і праці, процеси закупівель і реалізації продукції [3].

З точки зору макроекономічного масштабу характеризує зміст механізму антикризового управління Газарян С.В.: «як заходи державного впливу, спрямовані на подолання і мінімізацію негативних наслідків економічної кризи згідно до обраної стратегії розвитку країни» [4]. Рівень державного регулювання економічних процесів домінує і в дослідженнях концептуальних засад антикризового механізму у Павлова О., який сутність даної дефініції тлумачить з позицій сукупності принципів, законів та процедур, що забезпечують процес прийняття управлінських рішень, необхідних для пом'якшення наслідків кризових явищ і попередження появи криз [5].

На рівні окремого суб'єкта господарювання розглядає механізм антикризового управління Хлевицька Т.Б., яка трактує його як сукупність правил, процедур, методів, моделей, важелів і форм

управління процесами запобігання, профілактики, подолання кризи, зниження рівня її негативних наслідків щодо діяльності підприємства, спрямованих на формування різнорівневих систем заходів запобігання виникненню та негативному впливу небезпек і загроз, а також збереження стабільності функціонування економічної системи [6].

І.О. Щербань характеризує механізм антикризового управління з позицій системного методичного підходу як складну систему, орієнтовану на запобігання виникненню кризових явищ та усунення несприятливого впливу зовнішнього і внутрішнього середовища, що дозволяє зберегти і збільшити конкурентні переваги підприємства завдяки переважно власним ресурсам [7].

Ми поділяємо думку Лігоненко Л.О. і Іванюти С.М. відносно того, що механізм антикризового управління на будь-якому рівні інституціонального впливу має бути цілеспрямованим, послідовним, носити гнучкий адаптаційний характер. [8,9].

А.П. Градов і Б.І. Кузін в своїх дослідженнях механізм антикризового управління називають регулятором «економічної системи», дія якого спрямована на підтримання життєдіяльності підприємства і включає: нейтралізацію впливу негативних наслідків кризи; усунення факторів, що спричиняють негативний і загрозливий вплив; максимальне використання позитивних можливостей підприємства; процес управління системою для послаблення наслідків кризи; досягнення синхронізації регуляторного механізму [10]. Східну думку виражають й інші вітчизняні і зарубіжні вчені [11,12].

Розвиток науки і практики запобігання кризовим явищам і їхнім негативним наслідкам призвели до виникнення в теорії і методології механізму антикризового регулювання (управління) двох основних концепцій – концепції організаційно-економічного механізму антикризового розвитку та концепції фінансового механізму антикризового регулювання.

Представники концепції формування організаційно-економічного механізму антикризового регулювання, як правило, розглядають процеси управління і протидії кризовим явищам на макrorівні (рівні державного управління і регулювання сфери агропромислового виробництва) і дію основних його елементів зосереджують у площині розробки і впливу економічних важелів зменшення негативних наслідків кризових явищ. Домінантними складовими організаційно-економічного механізму постають система цін і ціноутворення, фінансово-кредитна система, практика державної підтримки і захисту галузей АПВ, інвестиційно-інноваційна політика. До прихильників такої наукової концепції слід віднести: Саблука П.Т., Маліка М.Й., Ситника В.В., Градова А.П., Кузіна Б.І., Крушинського А.А.

Концепція фінансового механізму антикризового управління одержала широке розповсю-

дження як на рівні управління національним господарством, так в сфері нівелювання наслідків економічних криз на рівні окремого підприємства або галузі. Систематизація поглядів представників теорій фінансового антикризового управління показала, що серед основних елементів такого механізму вчені виділяють управління обсягом і структурою капіталу, управління фінансовими і грошовими потоками, використання механізмів хеджування діяльності, диференціацію фондового портфелю, фінансове планування та бюджетування (Артус М.М., Демяненко М.Я., Бланк І.О., Мартюшева Л.С., Біломістна М.І., Терещенко О.О., Щербань І.О. та ін.). В рамках наукового підходу формування фінансового механізму антикризового управління відокремилась концепція управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства, збереження нормативних параметрів яких значна кількість науковців відносить до основних завдань в процесі подолання загрозливих наслідків і попередження економічних криз (Вішневська О.В., Кірейцев Г.Г., Гришова І.Ю., Коваленко В.В., Горячева К.С., Кузенко Т.Б., Папехін Р.С. та ін.). Поглибленням фінансової теорії антикризового управління постала концепція управління оборотними активами, склад, структура і характер перетворення яких забезпечує стійкість об'єкту управління до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища [13,14,15,16].

Вітчизняна галузь харчової промисловості постійно витримує «шоки», які зумовлюються негативними причинами кризових явищ і їх наслідків: нестабільна тенденція обсягів виробництва сільськогосподарської сировини, стабільна динаміка зростання цін на ресурси, «шоки» макроекономічної нестабільності, наслідки національних і світових фінансових криз, «шоки» конкурентної політики захисту з боку іноземних країн-партнерів. Ми погоджуємося з результатами досліджень Еш С.М. [17], який найбільш поширеними кризами, що мають місце в системі харчової промисловості, називає:

- кризу діяльності, яка пов'язана із обмеженням доступу до ресурсів;
- фінансову кризу, пов'язану із неефективним використанням капіталу підприємствами галузі;
- кризу реалізації готової продукції, яка зумовлюється невідповідністю якісних параметрів і асортиментного складу продуктів харчування попиту споживачів;
- кризу управління, причинами якої постають невідповідність форм, стилів і методів управління діяльністю підприємства вимогам економічного середовища і ринку;
- кризу організаційної структури управління, яка пов'язана із організаційно-правовим статусом господарювання, відносинами власності і ієрархії управління;

— кризу платоспроможності, зумовлену невідповідністю вхідних і вихідних грошових потоків підприємства (галузі).

Доповнюючи розробки автора, вважаємо доцільними в контексті сучасних реалій розвитку вітчизняної галузі харчової промисловості додати такі види криз:

- криза конкурентного середовища, яка об'єктивно загострюється в результаті відкритого доступу на національний ринок продуктів харчування продукції європейських і світових виробників;
- криза сировинного забезпечення, пов'язана із сезонним характером і нестабільною тенденцією виробництва сільськогосподарської продукції, невідповідністю її якісних параметрів системі європейських стандартів і нормативів;
- криза інноваційних можливостей, зумовлена обмеженістю обсягу інвестиційних потоків, спрямованих на інноваційну діяльність, і низьким рівнем інноваційної активності підприємств харчової промисловості;

— криза стратегічного управління, яка в більшості підприємств галузі проявляється у відсутності програм і планів розвитку на довгострокову перспективу, а також низькою компетентністю кадрів стратегічного менеджменту;

— криза світового економічного простору, яка характеризується властивістю швидкого виходу за межі національних кордонів та призводить до порушення стабільності функціонування всіх економік світового господарства в розрізі їх ключових галузей і секторів.

На сучасному етапі розвитку національна економіка практично повністю пододала наслідки фінансової світової кризи 2008-2009 років, проте, існуючи кризові явища, зумовлені транзитивним характером розвитку вітчизняного АПК, залишаються викликами посткризового стану, що несуть фактичну загрозу для галузі харчової промисловості і мають бути враховані при обґрунтуванні механізму антикризового управління (рис. 1).

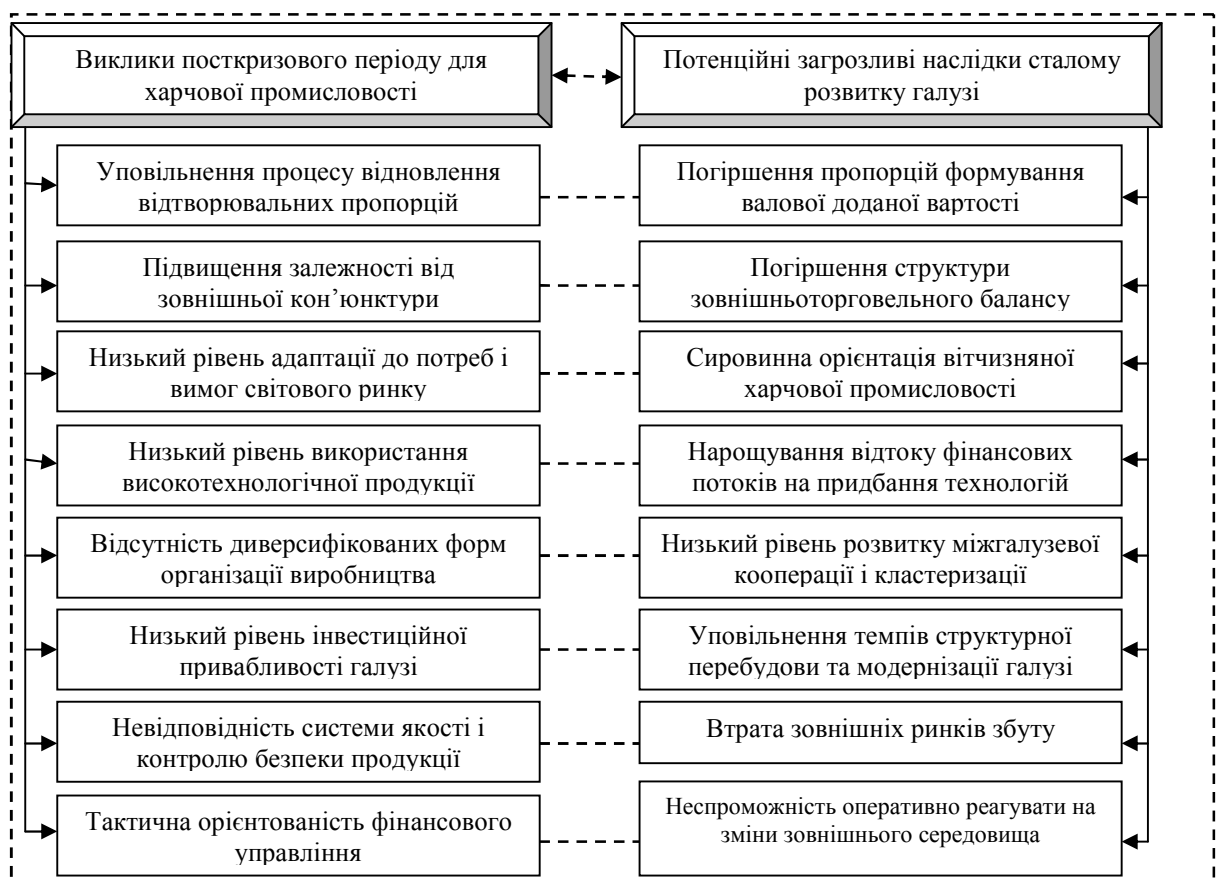

Рис. 1. Ризики функціонування харчової промисловості в пост-кризовому періоді

Політика протистояння і реалізації превентивних заходів наслідкам економічних криз і порушенню стабільності функціонування економічної системи має носити прогностований, стратегічний і регульований характер. Практичне втілення

системи заходів нейтралізації деструктивних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища забезпечує розробка ефективного механізму антикризового управління галузі харчової промисловості.

Таблиця 1. Визначальні характеристики механізму антикризового управління підприємствами харчової промисловості

Параметричні характеристики	Функціональна ознака
Методологічна основа	Системний підхід: механізм антикризового управління враховує фактори зовнішнього середовища, функціонує як на рівні галузі, так і на рівні підприємства
Місія	Забезпечення продовольчої безпеки держави
Ціль	Відновлення якісного стану та забезпечення економічного зростання економічної системи
Головне завдання	Реалізація потенціалу антикризового управління галузі (підприємства)
Характер заходів	Інноваційна основа механізму управління
Притаманні властивості	Адаптивність, оперативність, комплексність, конвергенційний ефект
Часова ознака	Стратегічна спрямованість
Ключові орієнтири	Забезпечення механізму превентивного захисту від криз
Критерії результативності	Швидкість відновлення фінансового стану і платоспроможності, нарощування ринкової вартості бізнесу, прискорення темпів економічного зростання

Дія механізму антикризового управління підприємствами харчової промисловості має бути спрямована на забезпечення превентивного захисту галузі від фактичних і можливих кризових явищ, зміцнення фінансового стану та досягнення стійких параметрів економічного зростання.

В процесі розробки концептуальної моделі формування і функціонування антикризового механізму управління галуззю харчової промисловості нами було закладено системний підхід, у відповідності з яким процес антикризового управління враховує стратегічні орієнтири і багатофункціональні зв'язки підприємства із факторами зовнішнього і внутрішнього оточення. Використання такої концепції вимагає визначення складу та сутності механізму антикризового управління з цілісних позицій побудови структурно-функціональної моделі з використанням комплексу принципів, важелів, інструментів, стимулів його дії, що забезпечують подолання кризових явищ на високому рівні.

За представленою концепцією дія механізму антикризового управління галузі визначається комплексним багатофакторним характером, який враховує інституції зовнішнього середовища розвитку підприємств харчової промисловості, що мають потенційну здатність генерувати кризові явища, систему антикризового регулювання на рівні галузі і сукупність заходів антикризового управління безпосередньо на підприємстві (рис. 2).

Механізм антикризового управління галуззю харчової промисловості є відкритим з точки зору системи, що має властивості до самоорганізації, незамкненим з позицій формування потоків інформації, ресурсів, нормативного, організаційного і науково-кадрового забезпечення. Дана площина функціонування механізму покликана виконувати одну з найважливіших функцій – формування сприятливих передумов функціонування і розвит-

ку господарюючих суб'єктів.

На галузевому рівні механізм антикризового управління представлений комплексом заходів, орієнтованих на реалізацію антикризової політики з боку держави і місцевих інституціональних органів, а також забезпечення стабільних економічних умов у відповідності до специфіки функціонування харчової промисловості як елементу системи агропромислового виробництва.

Принциповий зміст несе механізм антикризового управління на рівні окремого підприємства, ключовими елементами якого виступають:

- система діагностики кризових явищ, яка включає здійснення наступних заходів: моніторинг зовнішнього економічного середовища, оцінку фінансового стану, платоспроможності і ресурсного потенціалу, визначення типу стратегії антикризового регулювання та пошук джерел їх фінансового забезпечення;
- сукупність методів антикризового управління на підприємстві;
- вибір конкретних важелів фінансової стратегії антикризового управління;
- застосування інструментів антикризового управління;

вибір технологій нейтралізації негативного впливу кризових явищ на діяльність господарюючого суб'єкта.

З системних позицій формування основних елементів механізму антикризового управління і конвергенційного характеру їхньої взаємодії можна визначити ґносеологічну сутність даної економічної категорії як сукупність важелів, методів, інструментів, технологій антикризового управління і системи діагностики кризових явищ, стратегічно орієнтованих на реалізацію потенціалу антикризового управління і створення превентивного захисту галузі від загрозливих чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

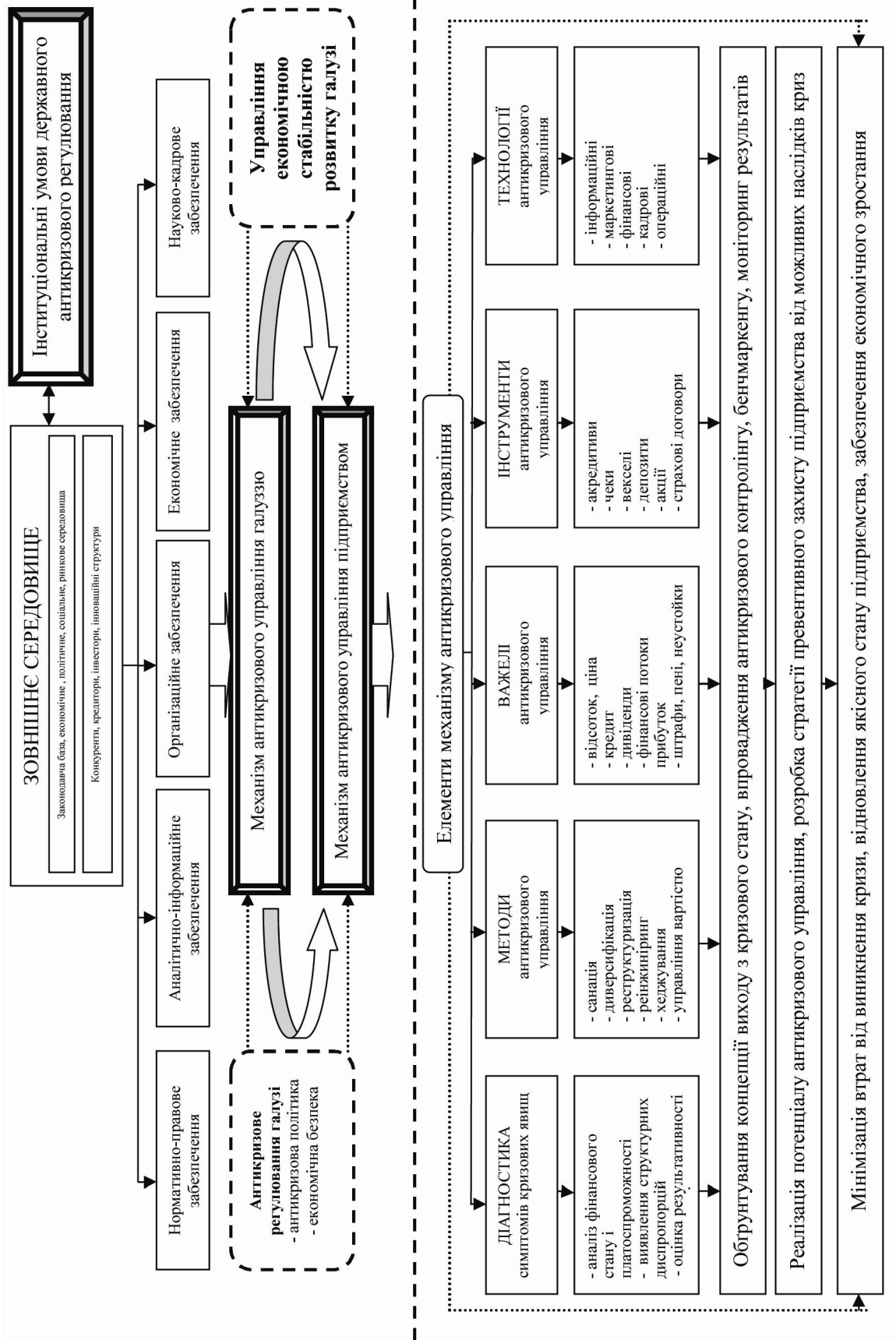

Рис. 2. Концептуальна модель механізму антикризового управління галуззю харчової промисловості

Концептуальна відмінність запропонованого механізму антикризового управління розвитком галузі харчової промисловості полягає у комплексному підході до науково-методологічних засад його обґрунтування. Ключові параметральні характеристики механізму наведені в таблиці 1

Обґрунтування науково-методологічних аспектів формування і функціонування механізму антикризового управління галуззю харчової промисловості дозволили нам сформулювати ключові принципи його формування, які враховують сучасні реалії і загрозові тенденції розвитку галузі:

- своєчасний та оперативний характер реакції важелів механізму на зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємств харчової промисловості;
- інноваційний характер всіх сфер розвитку галузі та дії механізму антикризового управління на основі новітніх технологій і методик антикризового менеджменту;
- використання методичного інструментарію, за допомогою якого можливо швидко уникнути або мінімізувати наслідки кризових явищ;
- цільова орієнтація механізму антикризового регулювання на подолання кризових явищ і їх наслідків з мінімальними втратами для підприємства і галузі;
- комплексний і системний характер дії механізму, який поєднує інструменти зовнішнього регулювання процесів розвитку галузі та внутрішні специфічні важелі стабілізації діяльності на рівні окремого суб'єкта господарювання;
- стратегічна спрямованість розвитку галузі харчової промисловості на використання механізмів довгострокового превентивного захисту від потенційних загроз.

Квінтесенцією концептуальних засад розробки механізму антикризового захисту від наслідків економічних криз є взаємоузгодженість інтересів агентів внутрішнього і зовнішнього середовища та забезпечення комплексного характеру превентивного впливу на розвиток харчової промисловості. Так, ключові інтереси власників підприємств в галузі харчової промисловості концентруються у сфері нарощування ринкової вартості бізнесу, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства та темпів економічного зростання. Принципові інтереси учасників макроінституціонального середовища галузі (місцеві органи управління, держава, профільні міністерства і відомства) акумулюються в сфері вирішення питань збільшення обсягів національного виробництва, підвищення рівня добробуту населення та забезпеченні продовольчої безпеки країни. Населення одержує переваги від покращення асортиментного якісного, і кількісного ряду продуктів харчування. Персонал підприємств харчової промисловості вирішує питання стабільності робочих місць і сталої динаміки доходів.

З науково-методологічних та практичних позицій впливу факторів зовнішнього середовища на здатність попередити виникнення економічних криз в галузі та погасити їх негативні явища, механізм антикризового управління харчової промисловості гетерархічними та має властивості циклічної самопідтримки адаптації до зовнішніх і внутрішніх загроз. Концептуально механізм антикризового управління визначається чіткою структурою і набором складових елементів з чітким поліцентричним фокусом і розподілом повноважень кожного його інституціонального рівня. Рівень формування макроекономічних передумов антикризового управління на рівні держави формує каркас ефективної і швидкої адаптації галузі до економічних криз, що мають зовнішній характер походження. Набір складових внутрішньої дії визначає потенційну спроможність механізму здійснювати захист і реалізовувати потенціал антикризового управління на рівні окремих підприємств. Двоцентричний напрям функціонування механізму антикризового управління, який характеризується одночасним використанням інструментів внутрішньої зовнішньої дії, створює конвергенційний характер взаємодії ключових елементів механізму, що забезпечують мультиплікаційний ефект превентивного антикризового захисту. Такий комплексний підхід дає змогу досягти взаємозалежності редуціоністичного (мікро-) і холистичного (макро-) підходів у побудові ефективного механізму антикризового управління галуззю як відкритої соціально-економічної системи.

Висновки

Проведені дослідження показали, що реалізація комплексних завдань антикризового управління вітчизняним АПВ можлива лише шляхом формування ефективного механізму превентивного захисту підприємств від фактичних і потенційних кризових явищ, який виступає ядром всієї системи стратегічного менеджменту. Харчова промисловість посідає провідне місце у складі агропромислового виробництва, у зв'язку з чим вимагає врахування специфічних принципів до розробки антикризового механізму. Механізм антикризового захисту має визначатись відкритим характером до факторів зовнішнього і внутрішнього середовища та сприяти реалізації системи інтересів всіх його учасників. За таких умов перспективи подальших наукових досліджень в сфері антикризового управління акумулюються у напрямі удосконалення методологічних засад оцінювання масштабів і глибини криз, визначенні результативності функціонування механізму антикризового менеджменту та обґрунтуванні дієвих стратегій розвитку підприємств харчової промисловості.

Список литературы:

1. Колот А.М. Мотивація персоналу [Текст] : підручник / А.М. Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.
2. Сладкевич В.П. Мотивационный менеджмент: Курс лекций / В.П. Сладкевич; Межрегион. акад. упр. персоналом. – К., 2001. – 166 с.
3. Доронина М.С. Управление мотивацией [Текст] : науч. изд. / М.С. Доронина, Е.Г. Наумик, О.В. Соловьев. – Х. : ХНЭУ, 2006. – 238 с.
4. Maslow A. A Theory of Human Motivation / A. Maslow // Psychological Review. – 1943. – No. 50. – PP. 370-396.
5. Герцберг Ф. Источники мотивации персонал / Ф. Герцберг // Справочник по управлению персоналом. – 2003. – № 11. – С. 114-119.
6. McClelland D.C. Human Motivation. – Glenview, Ill.:Scott, Foresman, 1985. – 663 p.
7. Гуцан О.М. Формування блочно-модульного підходу до виділення факторів мотивації персоналу / О.М. Гуцан // Менеджмент і логістика – перспективні напрямки розвитку економіки: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 вересня 2013 р., Київ. – К. : ГО «Київський економічний науковий центр», 2013. – С. 83-85.
8. Косік А.Ф. Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. для студ. економ. спец. вищ. навч. закл. / А.Ф. Косік, Г.Е. Гронтковська ; М-во освіти і науки України. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 416 с.
9. Базилінська О.Я. Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Я. Базилінська, О.В. Мініна ; ред. О.Я. Базилінська. – 3-тє вид., випр. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 350 с.
10. Микроэкономика [Текст] : учеб. пособие для слушателей и студ. вузов МЧС России, обуч. по неэконом. спец. и напр. / В.С. Артамонов [и др.] ; ред.: В.С. Артамонов, С.А. Иванов. – М. и др. : Питер, 2009. – 320 с.
11. Селищев А.С. Микроэкономика [Текст] : анализ рынка. Теория цены. Рынок и общество: [Учебник] / А.С. Селищев. – 2-е изд., [пересмотр. и доп.]. - СПб. : Питер, 2003. – 447 с.
12. Рязанов А.В. Концепція еластичності в аналізі та коротко строковому плануванні логістичної діяльності підприємства / А.В. Рязанов // Вісник Донецького національного університету. Сер. В: Економіка і право. – 2009. – Вип. 1. – С. 237-245.
13. Мазур О.Є. Ринкове ціноутворення [Текст] : навч. посіб. для студ. вузів / О.Є. Мазур. – К. : ЦУЛ, 2012. – 480 с.
14. Максимова В.Ф. Микроэкономика [Текст] : учеб.-практ. пособие для системы высш. и доп. образования / В.Ф. Максимова; Моск. гос. ун-т экономики, статистики и информатики, Междунар. акад. открытого образования. – М. : [б. и.], 2003. – 138 с.
15. Пиндайк Р. Микроэкономика [Текст] : пер. с англ. / Р.С. Пиндайк, Д.Л. Рубинфельд ; пер. Т.Д. Березнева [и др.] ; Академия народного хозяйства при Правительстве Российской Федерации (М.). – М. : Дело, 2000. – 807 с.
16. Высшая математика для экономистов [Текст] : учебник / Н.Ш. Кремер [и др.] ; ред. : Н.Ш. Кремер. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ, 2003. – 471 с.
17. Ахтямов А.М. Математика для социологов и экономистов [Текст] : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по соц.-экон. направлениям и спец. / А.М. Ахтямов. – М. : Физматлит, 2004. – 462 с.
18. Математика в экономике : в 2 ч.: Учебник для вузов / А.С. Солодовников, В.А. Бабайцев, А.В. Браилов, И.Г. Шандра. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2003 - 2005.
Ч. 2. – 2005. – 557 с.
19. Ключин В.Л. Высшая математика для экономистов [Текст] : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по экономическим специальностям / В.Л. Ключин ; Российский Университет Дружбы народов (М.). – М. : ИНФРА-М, 2006. – 447 с.
20. Малугин В.А. Математика для экономистов. Математический анализ [Текст] : курс лекций / В.А. Малугин. – М. : Эксмо, 2005. – 264 с.
21. Пономаренко О.І. Сучасний економічний аналіз [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. та мат. спец. вищ. навч. закл. : у 2-х ч. / О.І. Пономаренко, М.О. Перестюк, В.М. Бурим. – К. : Вища школа, 2004 – Ч. 1 : Мікроекономіка. – 2004. – 262 с.

22. 50 лекцій по мікроекономіці [Текст] : [Учеб. для вузов по экон. специальностям и направлениям: В 2т.] / Ред. В.С. Автономов и др., Худ. Г.О. Вельте, С.О. Цветков, Г.Г. Семенов. – Санкт-Петербург : Эконом. шк.: Изд-во С.-Петерб. ун-та экон. и финансов: Высш.шк. экономики, 2000 – . –Т.1. – 2000. – 623 с.Т.2. – 2000. – 770 с.
23. Вечканова Г.С. Микроэкономика [Текст] : учебное пособие / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова. – 8-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2010. – 288 с.
24. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики : учеб. для вузов / Р.М. Нуреев. – 2-е изд., изм. – М. : Норма, 2001. – 560 с.

Надано до редакції 28.09.2013

Солтик Яна Валентинівна / Soltik Yana Valentinovna
kuku.lyalya@mail.ru

Негоденко Вікторія Степанівна / Negodenko Victoria Stepanovna

Хлистун Ольга Анатоліївна / Hlistun Olga Anatolyevna

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Концептуальні аспекти формування механізму антикризового управління галуззю харчової промисловості АПВ [Електронний ресурс] / Солтик Я.В., Негоденко В.С., Хлистун О.А. // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 5 (10). – С. 46-54. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opi.ua/files/archive/2013/n5.html>